

SV lausuntopyyntö VV

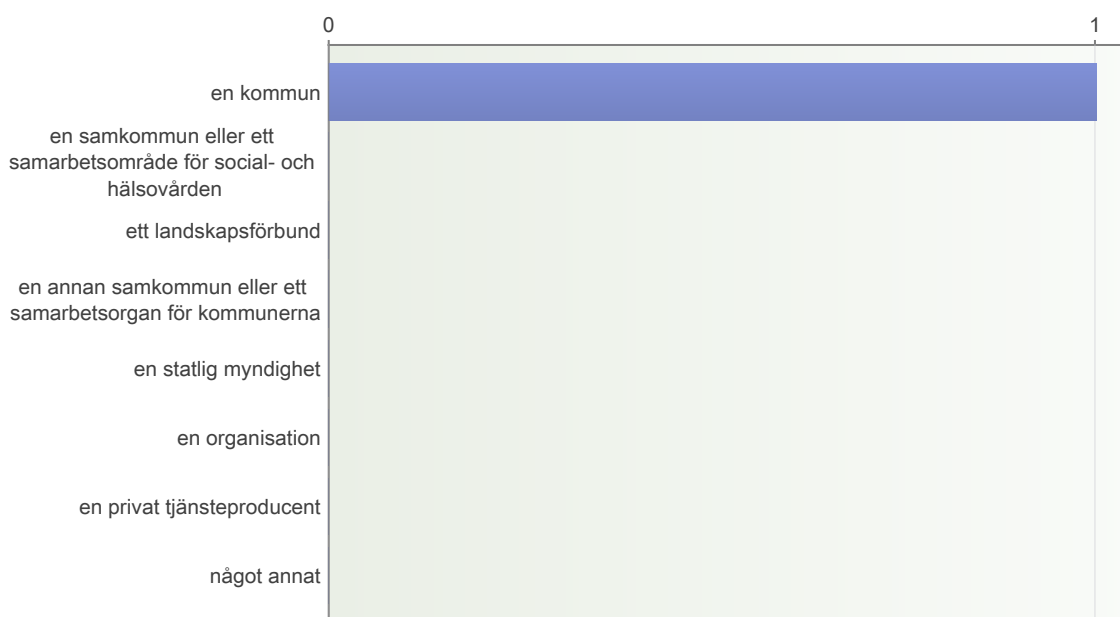
1. BAKGRUNDSINFORMATION

Vastaajien määrä: 1

Officiellt namn på den som svarar	Namn på den person som antecknat svaret	Kontaktuppgifter till den person som är ansvarig för svaret	Datum för när begäran om utlåtande behandlades i organet	Organets namn
Pargas stad	Nina Nordström	Stadsdirektör Patrik Nygrén, patrik.nygren@pargas.fi	27.3.2017	stadsstyrelsen

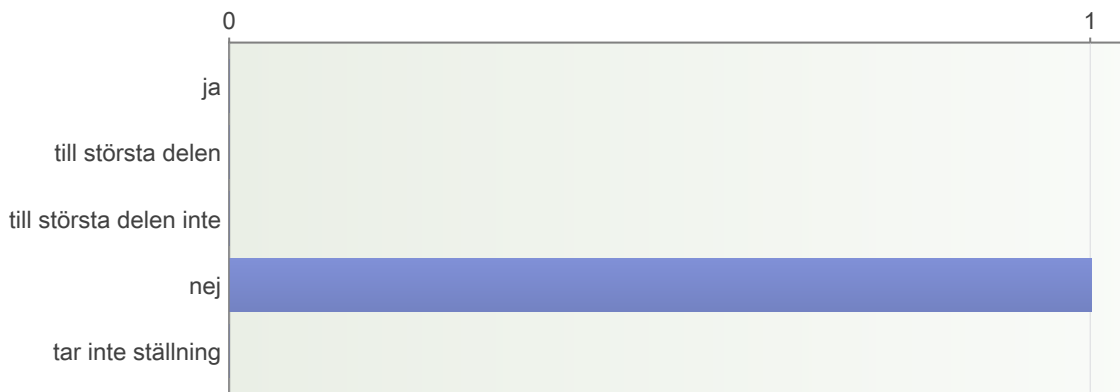
2. Är den svarande

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Kan man genom reformen minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik?

Vastaajien määrä: 1

4. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Den modell som presenteras i lagutkastet behöver förenklas och förtydligas.

Det föreslagna sättet att uppfylla valfriheten inom tjänsterna på basnivå och vissa tjänster på specialiserad nivå genom bolagiseringsskyldighet och marknadsmekanismer står i konflikt med vård- och landskapsreformens ursprungliga mål om likabehandling, integrering av tjänsterna och mindre kostnader.

Modellen begränsar rätten att bestämma hur tjänsterna ska produceras och rätten att styra tjänsterna som en helhet. Denna rätt hör i princip till organiseringsansvaret för tjänsterna och till självstyrelsen. Det är en stor utmaning att ha organiseringsansvaret och att integrera tjänsterna när tjänsterna på basnivå överförs på olika företags ansvar och styrs på marknadsbasis. Det innebär att serviceproduktionen splittras och att landskapen inte längre har makt att styra den. Inom de olika tjänsterna uppstår det nya gränssytor för kunderna.

Genom styrsystemet är det i praktiken omöjligt att skapa en helhet som uppfyller målen för reformen och som ger möjlighet att hantera de strukturella riskerna i modellen.

Kommunerna bör få möjlighet att äga social- och hälsocentraler i bolagsform på lika villkor som andra aktörer. Det skulle framför allt gagna kunderna, men också de organiseringsansvariga landskapen, eftersom det skulle innebära fler seriösa alternativ i serviceproduktionen.

Det faktum att utkastet till valfrihetslag är halvfärdigt gör det svårare att göra en helhetsbedömning av vård- och landskapsreformen. Motstridigheterna i lagtexten, till exempel i övergångsbestämmelserna, gör det ännu svårare att få en helhetsbild. Eftersom det är fråga om en exceptionellt stor reform med vittgående verkningar kan det inte anses korrekt att begära ett utlåtande om en halvfärdig helhet.

Jämlik tillgång till tjänster beror på vilka villkor som ställs på serviceproducenterna och på producenternas finansiering. Man kan kritiskt anta att det inte uppstår ett serviceutbud på glest befolkade tvåspråkiga områden i skärgården. Det är mycket sannolikt att de tjänster som omfattas av valfrihet kommer att koncentreras till stadsregionerna.

Hälsö- och välfärdsskillnader i landet kan uppstå dels som en följd av skillnader i tillgången till och kvaliteten av tjänster mellan landskapen och inom landskapen, dels som en följd av skillnader och brister i det förebyggande arbetet med välfärd.

Det förebyggande arbetet i landet och incentiven för det försvagas kraftigt p.g.a. att kostnader och beslutanderätt för social- och hälsovård flyttas över från kommunerna till landskapen. Kommunerna saknar därefter ekonomiska incitament för att försöka befrämja sina invånares hälsa och välfärd. Landskapen och kommunerna är till sin finansiering och demokratiska beslutsfattande helt åtskilda organisationer med helt olika ekonomiska incitament. Den föreslagna konstruktionen där social- och hälsovården i sin helhet överflyttas till landskapet medan ansvaret för det förebyggande arbetet med invånarnas välfärd fortfarande skulle ligga på kommunerna är inte logisk, utgående från den föreslagna finansieringen och det åtskilda beslutsfattandet i kommunerna och landskapen.

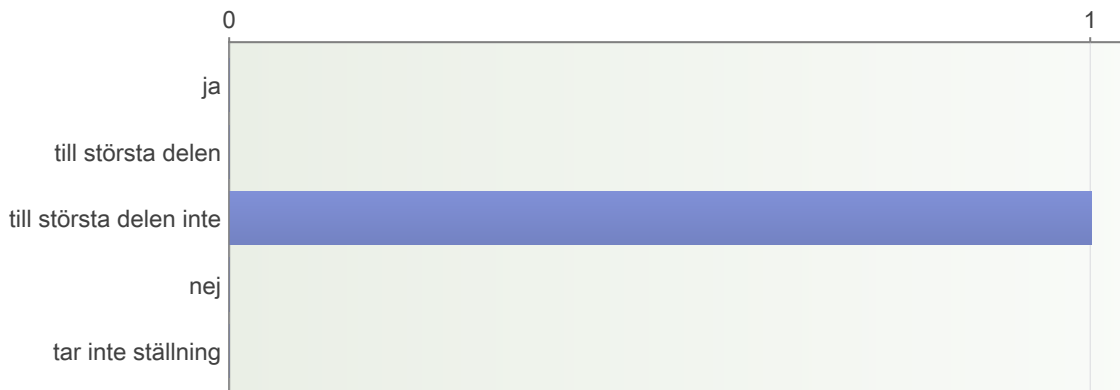
Skillnader i kvalitet och tillgång på social- och hälsovårdsservice riskerar snarare att öka än minska. I tätt befolkade områden uppkommer sannolikt en marknad och ett serviceutbud som baserar sig på kvalitetskonkurrens. I landets mindre tätt befolkade områden och mer svåråtkomliga delar däremot är riskerna stora att landskapen utmanas av det faktum att det inte uppstår ett utbud eller en konkurrens.

I nuläget garanterar kommunernas helhetsansvar för social- och hälsovården och den lokala intressebevakningen och det lokala beslutsfattandet att resurser allokeras också till områden som i framtiden är marknadsmässigt svåra.

Det är viktigt att de mekanismer som man skapar för att ta hand om marknadsmisslyckanden för utsatta områden är starkare för att garantera ett utbud av en kvalitativt jämbördig service i landets alla områden.

5. 2. Främjar reformen på ett ändamålsenligt sätt kundens möjligheter att påverka sina egna tjänster?

Vastaajien määrä: 1

6. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det kan ifrågasättas om reformen förbättrar påverkningsmöjligheterna på ett ändamålsenligt sätt i alla situationer. Detta gäller särskilt kunder som använder flera olika social- och hälsovårdstjänster och specialgrupper, såsom klienter inom missbrukar- och mentalvården eller barnskyddet och äldre personer som behöver mycket stöd. Deras förmåga att orientera sig i servicesystemet kan vara begränsad.

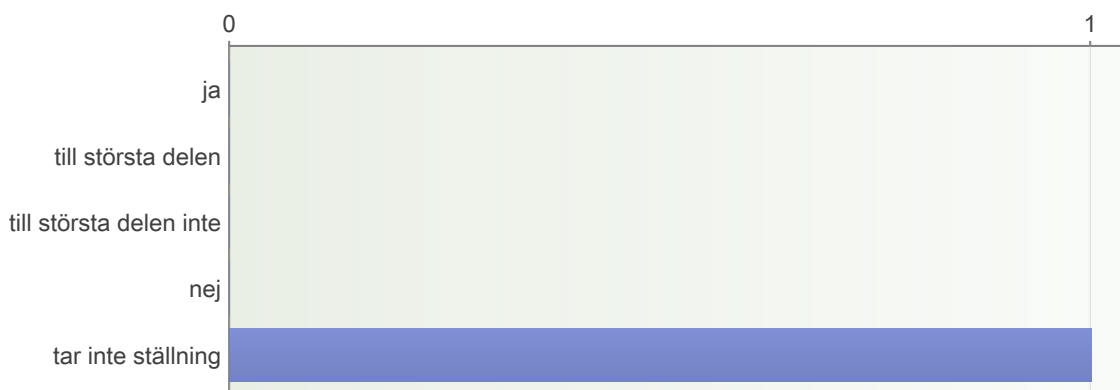
Kundens möjligheter att påverka sina egna tjänster kommer att uppfyllas framför allt på områden där det finns valmöjligheter. Det är ändå viktigt att notera att den föreslagna valfrihetsmodellen är invecklad och svår att överblicka. På grund av social- och hälsovårdstjänsternas natur har klienterna och patienterna inte alltid tillräcklig information att basera sitt val på. Det finns en risk för att valfriheten leder till oändamålsenliga val.

I lagutkastet förblir det oklart vilka tjänster som omfattas av valfrihet och vilka som sköts av affärsverk. Förbudet för affärsverk att producera tjänster som omfattas av valfriheten kan splittra helheten av tjänster för kunden i stället för att förbättra den. Till exempel i fråga om serviceboende med heldygnsomsorg är det viktigt att de tjänster som ingår i de samlade direktvalstjänsterna tillhandahålls kunden på det boende där han eller hon vårdas.

Lagutkastet utgår från att en kund som är missnöjd med de tjänster han eller hon får kan rösta med fötterna. I princip är det en bra utgångspunkt, men det kan uppstå problem i situationer där det inte finns några verkliga alternativ till exempel på grund av långa avstånd. I sådana fall har kunderna små möjligheter att påverka tjänsterna.

7. 3. Ger reformen kunden tillräckliga möjligheter att anlita sådana tjänster som lämpar sig för kundens egen situation?

Vastaajien määrä: 1

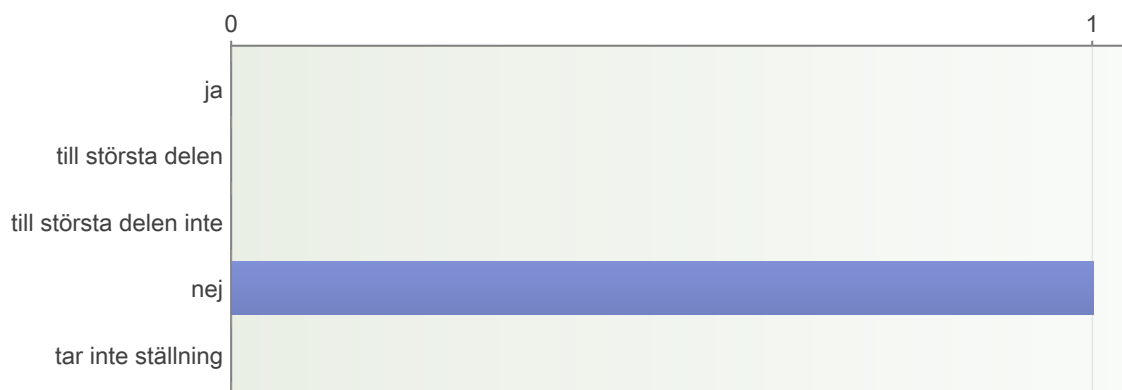
8. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Den föreslagna reformen ger större möjligheter att söka sig till olika tjänster. Om det finns ett utbud kan kunden välja ett alternativ som passar honom eller henne. Systemet är väldigt komplicerat och för att få en lämplig tjänst måste kunden kunna bedöma sin situation och sitt servicebehov, jämföra de tillbudsstående alternativen och söka sig till tjänsten.

9. 4. Om kunden har omfattande servicebehov, ger reformen kunden möjlighet att få tjänster som är samordnade i enlighet med kundens behov?

Vastaajien määrä: 1

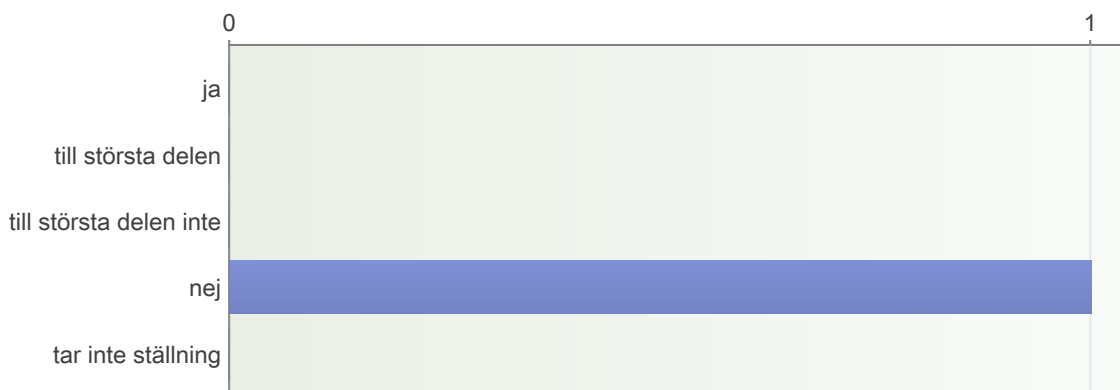
10. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Samordning av tjänsterna, dvs. integration, blir en stor utmaning om valfriheten genomförs på det föreslagna sättet. Enligt utkastet till lag om ordnandet av social- och hälsovården ska landskapen se till att sådana kundgrupper och kunder som behöver tjänster som samordnats på bred basis identifieras, att tjänstekedjorna och tjänstehelheterna definieras och de olika producenterna utnyttjar den information som finns om en kund. Landskapens möjligheter att styra producenterna är begränsade och kräver många detaljerade avtal, övervakning av att avtalen följs och särskilda villkor för ersättningar till producenterna. Möjligheterna att följa upp servicekedjan och övervaka att den fungerar är begränsade bland annat då vårdkedjorna är långa och kunderna har flera överlappande och simultiga servicebehov. Betalsedelssystemet gör det ännu svårare att ha helheten under kontroll. Övervakningen av avtal och producenter förutsätter mycket resurser av sakkunniga.

11. 5. Ger reformen tillräckliga förutsättningar för att uppnå målet om att bromsa upp kostnadsökningen med 3 miljarder euro?

Vastaajien määrä: 1

12. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det finns få faktorer i den föreslagna strukturen för serviceproduktion och modellerna för beslutsfattande i sig som skulle ge skäl att tro på en förbättrad kostnadseffektivitet. Särskilda problem i förslaget med tanke på kostnadseffektivitet är bland annat:
  - En splittrad servicestruktur med olika aktörer försvårar en sådan integration som skulle kunna ge kostnadsinbesparingar.
  - Den kraftiga statliga styrningen: Det är mycket svårt för staten att i längden styra landskapen mot kostnadseffektiva lösningar. Det måste finnas incitament för organisation att själv styra in sin verksamhet på kostnadseffektiva vägar.
  - Risk för att några få aktörer dominerar marknaden och att en dåligt fungerande marknad uppstår.

På kort sikt kan kostnaderna för social- och hälsovårdstjänster förväntas öka bland annat på grund av löneharmoniseringarna. Också undanröjandet av överlappningarna i verksamheten, arbetet för utveckling av ICT, bolagiseringarna etc. kommer åtminstone initialt att höja kostnaderna avsevärt. Om kostnaderna ökar på grund av den utvidgade valfriheten, måste man kunna begränsa tjänsternas omfattning eller innehåll eller göra avkall på kvaliteten.

Beroende på de villkor som ställs på serviceproducenterna är det möjligt att innovationer ger upphov till mer kostnadseffektiva sätt att producera tjänster. Kostnadssparande innovationer kunde dock införas också utan valfrihetslagstiftningen.

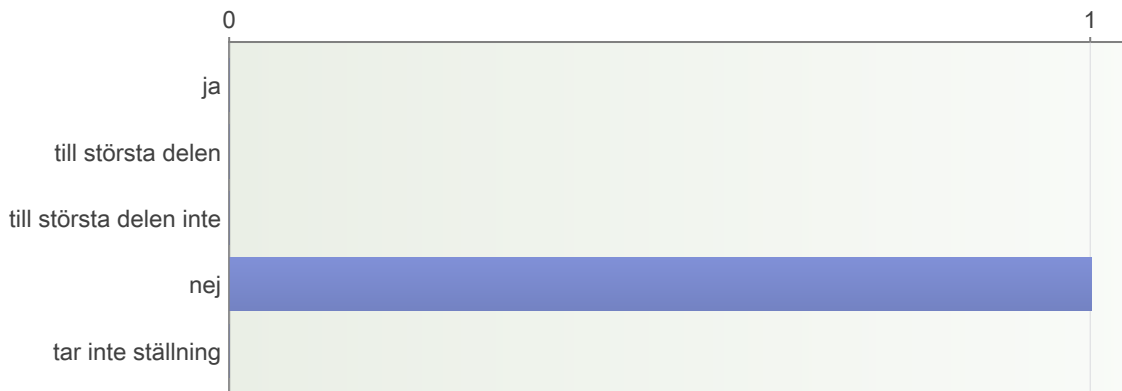
Därtill kan de administrativa kostnaderna i det kommande social- och hälsovårdssystemet förväntas öka jämfört med dagens nivå.

Landskapets anordnarorganisation har i lagstiftningen tilldelats uppgiften att finansiera och styra tjänsterna. Landskapets anordnarorganisation sätter pris och kvalitetskriterier för serviceproduktionen. Prissättningen baserar sig på en produktifiering av tjänsterna, på antalet kunder och på en prisbestämning av ersättningarna utifrån olika servicebehovsfaktorer. Dessa prisbestämningar av tjänsterna har inte gjorts. Det kan också konstateras att avgörande för de totala kostnaderna för social- och hälsovårdstjänsterna är hur väl man lyckas

sätta ersättningsnivåerna för tjänsterna. Med de otillräckliga uppgifter om olika kostnadsfaktorer som nu finns att tillgå och med den otillräckliga tidsramen finns det en uppenbar risk för felaktig prissättning. I värsta fall kan felaktig prissättning leda till betydande extra kostnader för offentlig ekonomi. De ekonomiska riskerna förknippade med reformen är stora på grund av den strama tidsramen för genomförandet.

13. 6. Förverkligas demokratin på ett tillräckligt sätt i lagförslaget? Om inte, hur kunde demokratin stärkas i lagförslaget?

Vastaajien määrä: 1

14. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

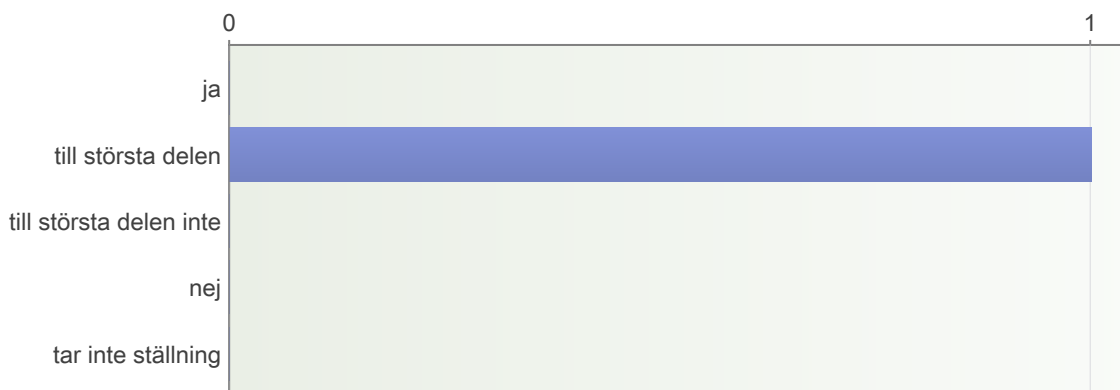
- Nej, demokratin förverkligas inte på ett tillräckligt sätt i lagförslaget. Reformen är nu ett gigantiskt projekt där samhällets styrning övergår från demokratisk allokering till statlig styrning. Landskapens verkliga beslutanderätt begränsas kraftigt av att man saknar beskattningsrätt och därför snarast blir en förlängning av statliga myndigheter.

Landskapens fullmäktige och styrelse utgör en mycket tunn beslutsstruktur med tanke på uppdragets och områdets omfattning och dessa kommer att kunna ta ställning enbart till större strategiska frågor.

Många mindre områden kommer att ha mycket begränsade möjligheter att delta i den tunna demokratiska styrning som landskapen har. Ur Pargas stads och dess invånares synvinkel blir möjligheterna att påverka beslutsfattandet nästan obefintliga i förslaget. Det är utgående från befolkningsunderlaget sannolikt att Pargas inte kommer att ha en representation i landskapets styrelse och en mycket begränsad representation i landskapets fullmäktige. Detta är ett stort problem också med tanke på landskapets uppgift att upprätthålla service på två språk och med tanke på uppgiften att upprätthålla en service i landskapets skärgårdsdelar, som riskerar att bli ett s.k. market failure-område med ingen service alls eller lågkvalitativ service p.g.a. avsaknad av konkurrens.

15. 7. Främjar reformen ändringen av verksamhetsätt och ibrukttagandet av nya serviceinnovationer som förbereder för framtidens utmaningar?

Vastaajien määrä: 1

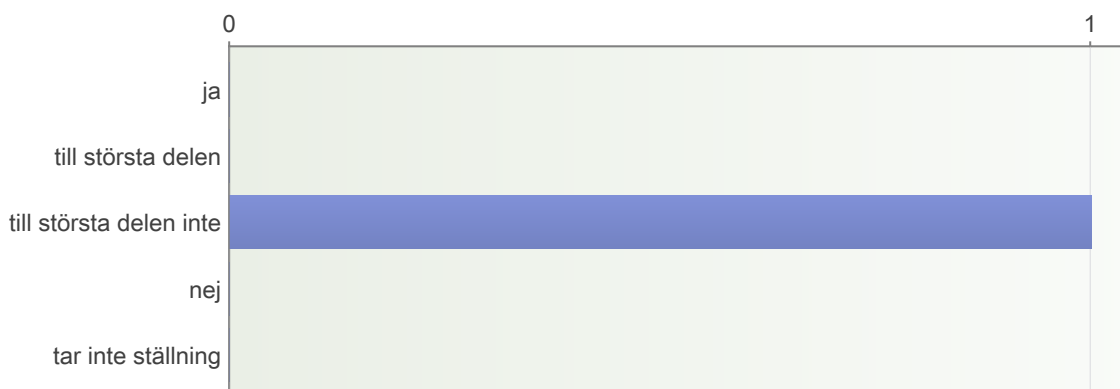
16. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Valfrihetsreformen ger möjlighet att införa nya verksamhetsformer och nya serviceinnovationer. Huruvida målet nås beror på hur modellen för ersättningar till producenterna ser ut och i vilken mån den sporrar till innovationer och om valfriheten leder till kvalitetskonkurrens. Serviceinnovationer kan främjas genom att onödig och detaljerad reglering luckras upp. Detta kan genomföras också utan den oförutsägbarhet som valfrihetslagstiftningen för med sig.

17. 8. I 3 kap. i utkastet till lag om valfrihet inom social- och hälsovården föreslås bestämmelser om vilka social- och hälsotjänster som klienten direkt ska kunna välja. 8a. Är bestämmelserna om direktvalstjänster tillräckligt tydliga till den del det är fråga om vilka tjänster som hör till dem som omfattas av valfrihet och som ska bolagiseras och vilka som ska produceras av landskapets affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

18. Om inte, på vilket sätt skulle det vara ändamålsenligt att fastställa de grunder på vilka landskapen bestämmer de tjänster på primärnivå och på utvidgad primärnivå som produceras vid social- och hälsocentralerna?

Ei vastauksia.

19. Fritt formulerade kommentarer.

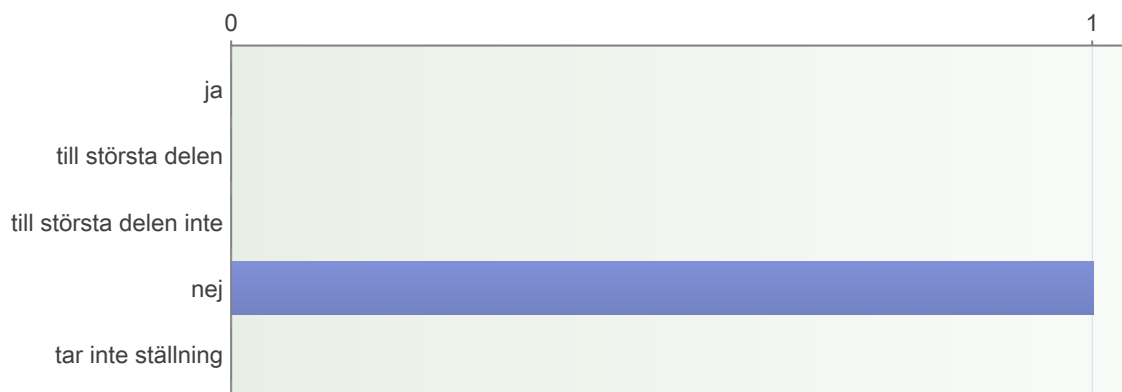
Vastaaajien määrä: 1

- Till den utvidgade basnivån föreslås höra sådana tjänster enligt 14 § 1 mom. i socialvårdslagen som klienterna behöver tillfälligt och kortvarigt. I fråga om de klienter som behöver social service är det ändå svårt att avgöra när en klient som söker sig till social- och hälsocentralen är i behov av tillfällig och kortvarig hjälp och när servicebehovet är långvarigt.

Social- och hälsocentralerna skulle ges rätt att fatta förvaltningsbeslut om dessa tjänster. Oklart är om social- och hälsocentralen skulle vara skyldig att ge kortvarig service också till klienter som fått sitt vårdbehov bedömt av landskapets affärsverk. En uppdelning av tjänsterna i kortvariga och tillfälliga respektive långvariga är oändamålsenlig och kan leda till att det uppstår överlappande servicestrukturer och att det tar lång tid att få den rätta hjälpen.

20. 8b. Säkerställer systemet med betalsedel tillräckliga styr- och påverkansmöjligheter för landskapet med tanke på organiseringsansvaret?

Vastaaajien määrä: 1

21. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I betalsedelssystemet kan landskapet inte bära sitt organiseringsansvar: landskapet har inga direkta möjligheter att styra eller påverka den aktör som producerar betalsedeltjänsterna. I fråga om direktvalstjänsterna kan landskapet enligt 31 § i lagförslaget ställa villkor på producenterna i fråga om tjänsternas kvalitet och tillgänglighet samt samordningen av dem. På producenterna av betalsedeltjänster kan landskapet däremot inte ställa sådana villkor.

22. 8c. Är social- och hälsocentralens rättigheter och skyldigheter föreskrivna på ett ändamålsenligt sätt i systemet med betalsedel?

Vastaajien määrä: 1

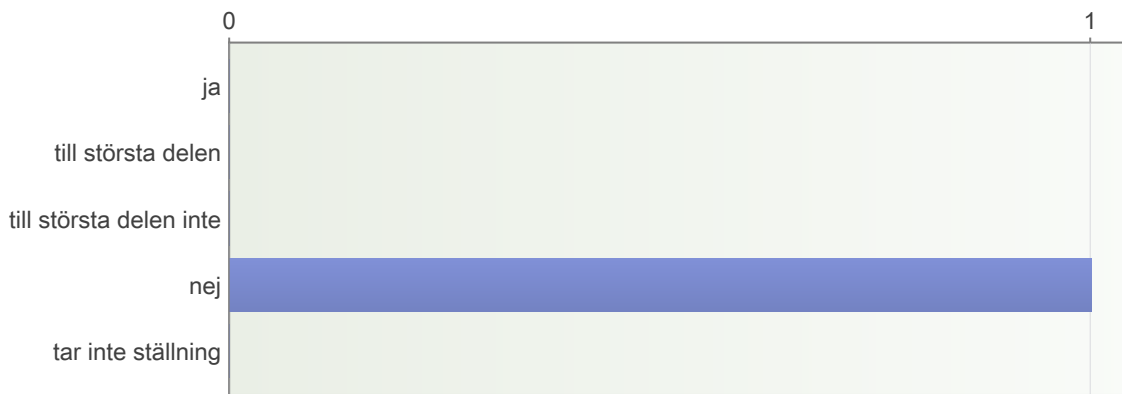
23. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- för tjänsternas kvalitet och genomslag också då kunden använder betalsedel. Social- och hälsocentralen ansvarar också för fel som producenten av betalsedeltjänster begått. Social- och hälsocentralen har ändå knappt några möjligheter att ingripa om till exempel kvalitetsbrister uppdagas i en betalsedeltjänst. Om helhetsansvaret splittras mellan affärsverket, landskapet och producenten av direktvalstjänster och betalsedeltjänster kan fördröjningar uppstå och integrationen av tjänster försämrats.

24. 8d. Ger systemet med betalsedel kunden tillräckliga möjligheter att påverka tillhandahållandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

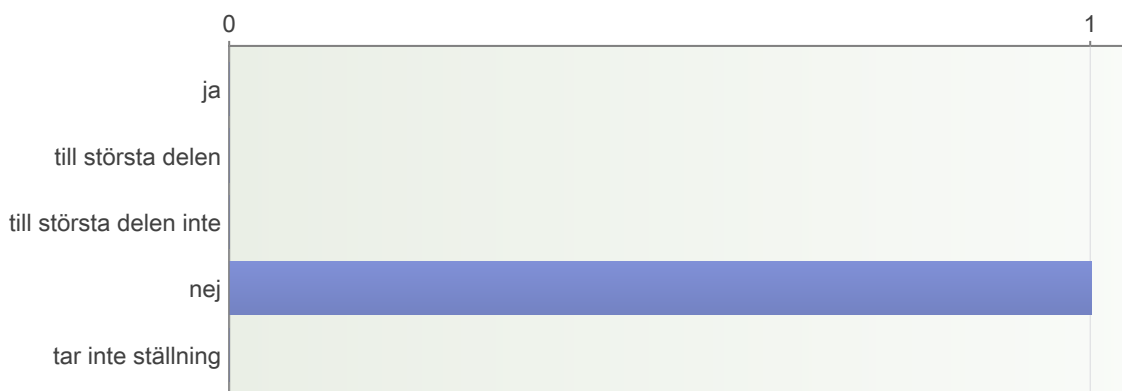
25. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I betalsedelsystemet kan kunden påverka hur de tjänster han eller hon behöver ska utföras, om kunden har tillräcklig kunskap om sin sjukdom eller sitt servicebehov, förmåga att bedöma olika servicealternativ, tillräcklig objektiv information om de tillbudsstående tjänsterna och deras kvalitet samt förmåga att göra val utifrån informationen.

26. 9. I 4 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om kundens möjligheter att välja landskapets affärsverk och dess verksamhetsställe. Ger bestämmelserna med tanke på målen med reformen kunden ändamålsenliga möjligheter att välja tjänsteproducent?

Vastaajien määrä: 1

27. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Kunden har tillräckliga valmöjligheter, men val av tjänsteinnehavare som sköter myndighetsutövningen är inte ändamålsenligt. Rätten att välja kan behöva begränsas i vissa situationer, till exempel när tillgången till tjänster inom barnskyddet eller missbrukar- och mentalvården fördröjs på grund av de val som kunden har gjort.

28. 10. I 5 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av kundsedel för att öka kundens valfrihet. 10a. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på kundens ställning och rättigheter?

Vastaajien määrä: 1

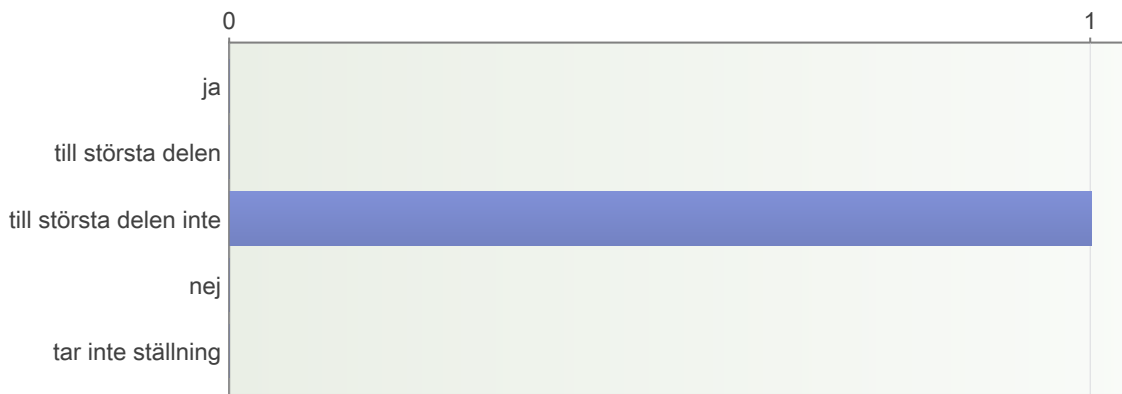
29. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Kundsedlar skulle öka kundernas valfrihet betydligt. Med tanke på kundens rättigheter är det ändå oklart hur de tjänster som kunden kan få med kundsedel fastställs, dvs. hur det säkerställs att kunden vet vilka tjänster han eller hon har rätt till. I systemet med servicesedlar bestämmer kommunen tjänsternas innehåll och fastställer kriterier som serviceproducenten måste uppfylla för att bli godkänd. Landskapet borde ha möjlighet att fastställa kriterier för producenterna av kundsedeltjänster.

30. 10b. Säkerställer systemet med kundsedel tillräckliga styr- och påverkansmöjligheter för landskapet med tanke på organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

31. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det är svårt att styra producenterna av kundsedeltjänster. Lagförslaget ger inte klarhet i de faktiska leverantörs- och underleverantörsförhållandena mellan landskapets affärsverk, landskapet, social- och hälsocentralerna och serviceproducenterna, som verkar med stöd av olika sedelsystem och avtal om köp av tjänster. Också landskapets faktiska styr- och påverkningsmöjligheter är oklara.

Kundsedelsystemet leder till bolagisering av sjukhusfunktionerna och också vissa andra tjänster på specialiserad nivå. Detta är problematiskt med tanke på målen för reformen. Problematiskt med tanke på sparmålen är bolagens rätt att använda stödtjänster som tillhandahålls av landskapets affärsverk, till exempel bilddiagnostik och laboratorietjänster, vilket är ett problem när man beaktar ändringarna i upphandlingslagen.

32. 10c. Är de begränsningar som gäller ibruktagandet av systemet med kundsedel och landskapets beslutsfattande tillräckliga och tryggar de genomförandet av kundens valfrihet?

Vastaajien määrä: 1

33. Fritt formulerade kommentarer.

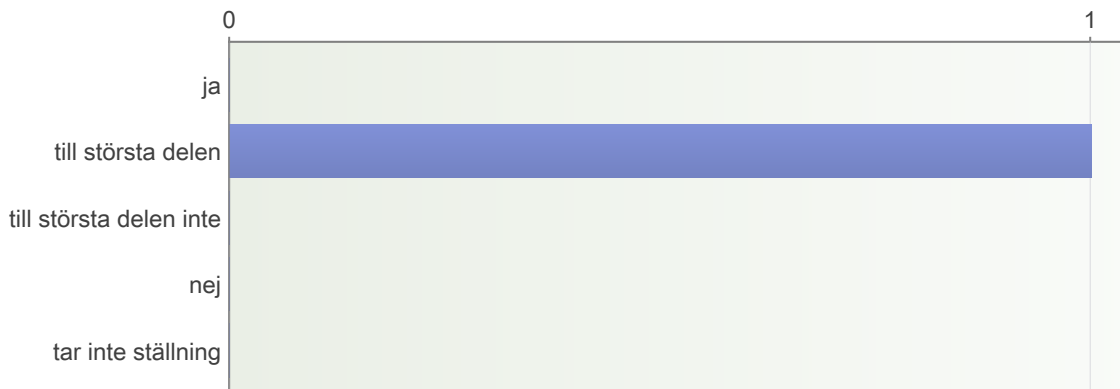
Vastaajien määrä: 1

- Landskapens beslutsfattande föreslås bli kraftigt begränsat. Enligt 21 § i lagutkastet ska landskapet i tillräcklig utsträckning använda kundsedlar för att säkerställa att kundens valfrihet förverkligas i fråga om andra än direktvalstjänster. Enligt detaljmotiveringen ska kundsedlarnas andel av de totala kostnaderna för dessa tjänster vara minst 15 procent. Med tanke på landskapens självstyrelse och de olika förhållanden som råder i landskapen är det inte befogat att bestämma en fast miniminivå.

Kundsedlarna kommer antagligen att gälla främst specialiserade sjukvårdstjänster som redan nu omfattas av valfrihet på riksnivå i den offentliga hälso- och sjukvården. Kundsedlarna innebär att den offentliga specialiserade sjukvården i stor utsträckning måste bolagiseras.

34. 11. I 6 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av en personlig budget för att öka kundens valfrihet. Ger bestämmelserna kunden möjlighet att påverka tillhandahållandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

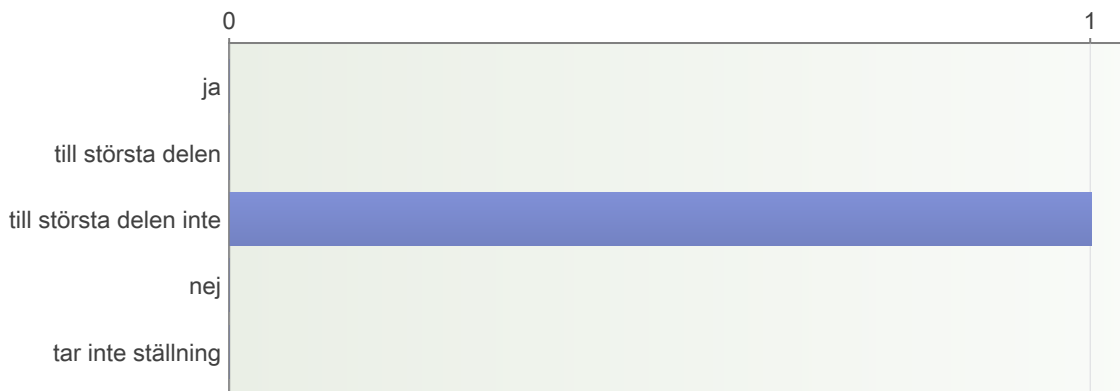
35. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- En personlig budget ger kunden omfattande möjligheter att få de tjänster han eller hon behöver. Systemet har ett brett tillämpningsområde och innebär omfattande förpliktelser för landskapet, som enligt förslaget ska införa systemet genast när lagen träder i kraft år 2019. Det skulle innebära en stor risk med tanke på kontinuiteten i tjänsterna och kostnaderna skulle kunna växa okontrollerat. Det skulle också krävas mycket personalresurser för samtidig bedömning av servicebehovet vid årsskiftet 2018/2019. Finland saknar erfarenhet av att använda personliga budgetar i stor skala. I andra länder där sådana införts har kostnaderna stigit. Det behövs flera försök för att problemen med modellen ska kunna rättas till.

36. 12. I och med valfrihetslagstiftningen föreslås det att det till patientlagen och socialvårdens klientlag fogas ett nytt kapitel om assistans vid beslutsfattande (assisterat beslutsfattande). I valfrihetslagstiftningen ingår olika valmöjligheter för patienter och klienter, (bland annat direktvalstjänster, betalsedel, kundsedel och personlig budget). Kunderna kan behöva stöd när de gör val i dessa olika valsituationer. Är de bestämmelser som gäller assisterat beslutsfattande ändamålsenliga?

Vastaajien määrä: 1

37. Fritt formulerade kommentarer.

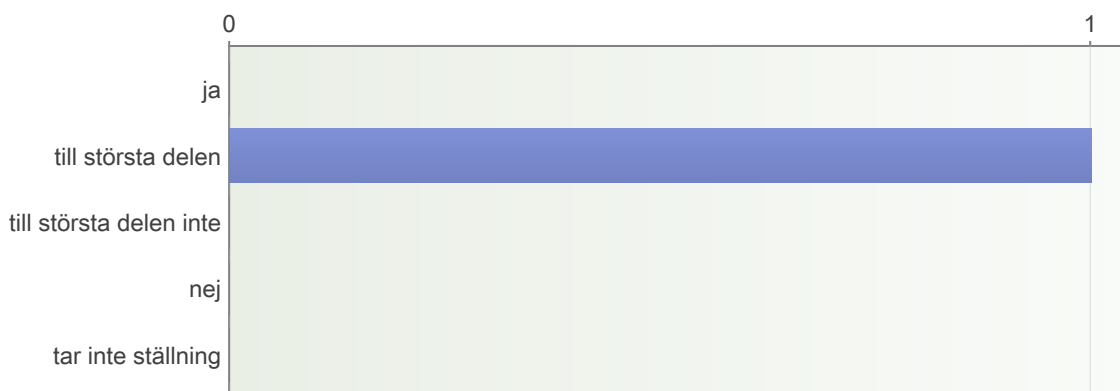
Vastaajien määrä: 1

- I förslaget om assisterat beslutsfattande ingår ingen konsekvensbedömning. I den fortsatta beredningen bör det göras en realistisk bedömning av kostnadseffekterna. Då den som utses för uppgiften inte får stå i anställnings- eller uppdragsförhållande till den som tillhandahåller eller producerar tjänsterna, kan tillgången till assisterande personer bli ett problem. I motiveringen till propositionen görs bedömningen att assisterat beslutsfattande kunde tillgodoses med hjälp av frivilliga insatser och genom samarbete mellan landskapen. Detta är dock orealistiskt. Det är fråga om en uppgift som kräver yrkeskunskap och som ofrånkomligen ger upphov till kostnader.

Assisterat beslutsfattande är avsett för situationer där klienten eller patienten har svårt att förstå vilka alternativ som står till buds och vilka verkningar de har. Propositionen innehåller ingen bedömning av hur många personer som skulle kunna tänkas behöva assisterat beslutsfattande. Åtminstone när den nya lagstiftningen om valfrihet träder i kraft kan behovet antas vara stort.

38. 13. I 7 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om förfaranden för godkännande av och avtal med tjänsteproducenterna. 13a. Är bestämmelserna om förfarandena för godkännande ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

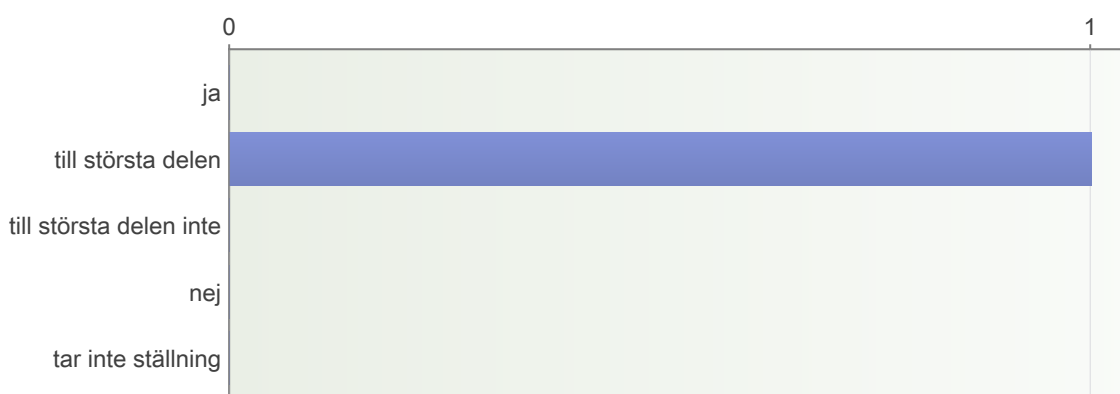
39. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Förfarandena för godkännande av och avtal med tjänsteproducenterna medför mycket administrativt arbete för landskapen och kräver nytt slags avtalsrättsligt kunnande och mycket sakkunnigresurser.

40. 13b. Är bestämmelserna om avtalsförfarandena ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

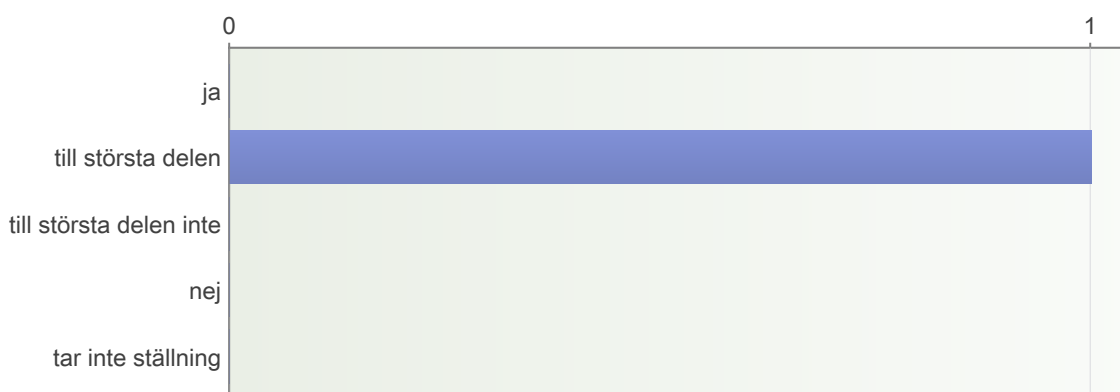
41. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Producenter som tillhandahåller tjänster mot betalsedel eller enligt personlig budget ingår inte avtal med producenten av direktvalstjänsten eller med landskapet. Därför är det mycket svårt att styra dem. Lagstiftningen borde möjliggöra en mekanism genom vilken ett landskap eller en producent för en direktvalstjänst kunde ingripa i verksamheten hos en producent som tillhandahåller tjänster enligt personlig budget eller mot betalsedel om landskapet eller producenten av direktvalstjänsten upptäcker kvalitativa eller andra brister i verksamheten.

42. 14. I 8 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om tjänsteproduktionen och producenternas förpliktelser. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

43. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

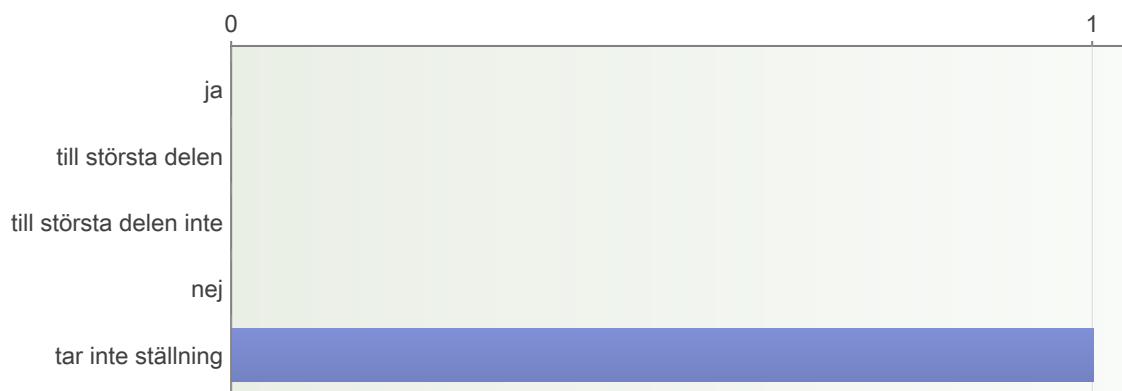
- Landskapens möjlighet att ställa villkor på producenterna utgående från invånarnas servicebehov och att vid behov ändra villkoren är värd att stödja. Serviceproducenterna bör ha skyldighet att rapportera uppgifter som kunderna kan använda som grund när de utnyttjar sin valfrihet och gör val.

Serviceproducenternas skyldigheter kan ändå höja tröskeln särskilt för mindre serviceproducenter att anmäla sig som producenter. Skyldigheterna gallrar bort existerande företag och höjer tröskeln för små företag att ta sig in på marknaden. Problemen hänför sig särskilt till de datatekniska kraven och rapporteringsskyldigheten.

Kundernas val påverkas av vilket språk producenten ger service på. Denna skyldighet får inte försämra tjänsternas kvalitet eller mångsidighet. Alla serviceproducenter kan inte uppfylla skyldigheten att ge service på två språk. I praktiken kan detta komma till uttryck i form av ett alltför begränsat utbud av tjänster på två språk, om mindre serviceproducenter annars har omfattande skyldigheter.

44. 15. I 9 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om de ersättningar som ska betalas till tjänsteproducenterna. 15a. Är andelen för den fasta avgiften för direktvalstjänsterna och kriterierna för fastställande av avgiften tillräckliga för att trygga tillräcklig finansiering av tjänsterna?

Vastaajien määrä: 1

45. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I princip är en fast ersättning som utgår från behovsprövning en bra bestämningsgrund, men om behovskoefficienterna är bristfälliga, kan det här i praktiken uppmuntra producenterna att styra kunder som medför stora kostnader eller risk för stora kostnader till affärsverket eller någon annan producent av direktvalstjänster. En sådan bestämningsgrund kan även uppmuntra till en målgruppsinriktad kundvärvning.

Landskapet ska när det bestämmer fasta ersättningsbelopp utgå från de nationella behovsfaktorerna som är landskapsinvånarnas ålder, kön och sysselsättning. Till listan över dessa behovsfaktorer borde också tvåspråkighet och skärgårdsförhållanden tilläggas så att producenterna av direktvalstjänster skulle ha möjlighet att ge service i områden där avstånden är tidsmässigt långa på grund av färjor och förbindelsebåtar som behöver användas.

46. 15b. Är bestämmelserna om de övriga ersättningarna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

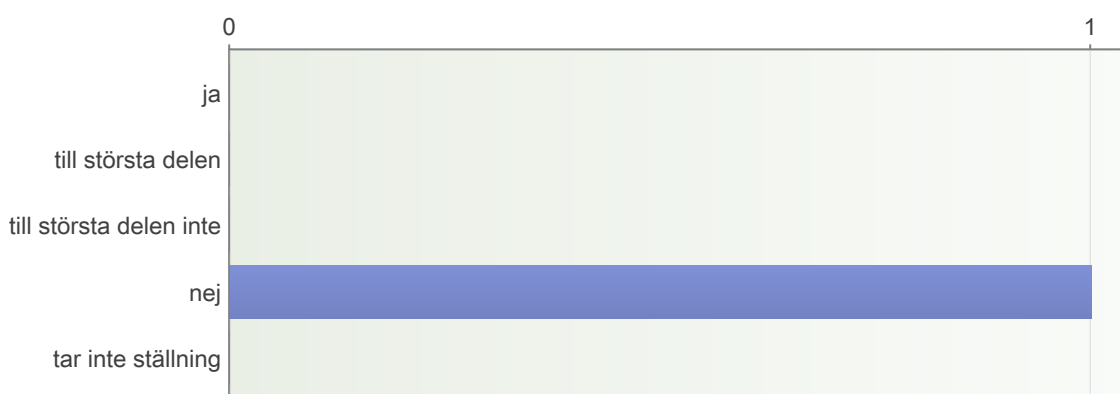
47. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Landskapets möjlighet att i enlighet med 56 § avtala om andra ersättningar till en serviceproducent är värd att stödja och kan öka invånarnas regionala jämlikhet samt minska regionala skillnader i välfärd och hälsa.

48. 16. I 11 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om lagens ikraftträdande. Är övergångsbestämmelserna enligt 71 § ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

49. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det bör reserveras en tillräckligt lång övergångsperiod för införandet av valfriheten. Om marknaderna öppnas för både direktval av social- och hälsocentraler och mun- och tandvårdsenheter samtidigt som kundsedlarna och de personliga budgetarna tas i bruk 1.1.2019 är risken stor att det kan bli avbrott i tjänsterna.

I lagutkastet föreskrivs det om en indelning i två olika faser men de facto anges ingen indelning i faser i bestämmelserna om ikraftträdandet. Lagens övergångsbestämmelser och motiveringen till dem är sinsemellan motstridiga. Övergångsperioden till 31.12.2020 för bildandet av landskapsbolagen är ingen verklig övergångsperiod, om de privata social- och hälsocentralerna och mun- och tandvårdsenheterna inleder sin verksamhet redan 1.1.2019.

Ett genomdrivande av vård- och landskapsreformen i sin helhet förutsätter en betydande resursering för beredningen redan under 2017. Det anslag som staten planerar att avsätta för beredningen kan anses vara otillräckligt, om det operativa ansvaret för produktifiering och prissättning av tjänsterna, för styrning av serviceproduktionen m.m. faller helt på landskapens ansvar. För beredningsarbetet måste utomstående expertis anlitas. I kommunerna är personalen till stora delar upptagen med organisering och produktion av de nuvarande tjänsterna. Kommunernas intresse att finansiera beredningen är begränsat åtminstone i delar av landet. Social- och hälsovårdstjänsterna är på väg att övergå till statens finansieringsansvar och att flyttas utanför kommunernas beslutanderätt. I en sådan här situation måste den framtida finansieringsansvariga

aktören, dvs. staten, även ansvarar för att bära den ekonomiska börda och risk som genomdrivandet av reformen innebär.

Den föreliggande tidsplanen för vård- och landskapsreformen möjliggör bildandet av en ny förvaltningsstruktur på landskapsnivå och uppbyggnaden av ett beslutssystem som denna förvaltningsstruktur kräver. Tidsproblem kommer däremot att uppstå med att starta verksamheten såväl i den organisation som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna som i de organisationer som producerar tjänsterna.

Ordnandet av tjänsterna bygger i fortsättningen på kunskapsbaserad ledning och på en fri rörlighet av data. Sådana datasystem som de som ansvarar för ordnandet av tjänsterna behöver ha finns inte färdiga. Också produktifieringen och andra ersättningsystem för produktion av social- och hälsovårdstjänster är ogjorda. Enbart upphandlingen av de datasystemlösningar som krävs kommer att ta tid då ett offentligt upphandlingsförfarande tillämpas.

Inget bolag kan heller starta en tjänsteproduktion baserad på valfrihet, om tjänsteanordnaren inte har sådant elektroniskt ekonomi- och verksamhetsstyrningssystem och sådana produktifierade tjänster som avses i lagstiftningen om valfrihet. Bolaget kan erhålla finansiering för sin verksamhet endast om landskapet i egenskap av anordnare av tjänsterna är kapabelt att allokera resurserna till tjänsteprocenterna i realtid så att de följer med de kunder som använder sig av sin valfrihet.

Att bolagisera en offentlig produktion kommer att bli en långdragen process, om utgångspunkten är att få den offentliga produktionen att bli konkurrenskraftig genast i förändringsfasen. Det arbetar över 20 000 personer inom den offentliga social- och hälsovårdssektorn i Egentliga Finland och de alla måste övergå till nya arbetsgivares tjänst senast 2019. Vill man försäkra sig om att servicen fungerar i förändringsfasen, måste personalen i praktiken flyttas till de kommande bolagens och affärsverkens tjänst under 2018, helst redan i början av 2018. Arbetet kommer att vara massivt bland annat på grund av de eventuella löneharmoniseringarna. Flytten av personalen försvåras också av det faktum att bolagen i landskapet kan bildas först efter att landskapsfullmäktige och landskapsstyrelsen har inlett sin verksamhet på våren 2018.

De frågor som hänför sig till serviceproduktion och bolagisering är ur reformens synvinkel kritiska åtminstone på två olika sätt. Slarvig beredning som gjorts inom en alltför snäv tidsram kan äventyra patientsäkerheten och patienternas rättigheter. Bristfällig beredning kan dessutom leda till en situation där den offentligt ägda bolagiserade produktionen inte är kapabel att möta de utmaningar som valfrihetsmarknaden innebär. På grund av den alltför snäva tidsramen för beredningen är den offentligt ägda produktionens fortbestånd hotat.

Det är önskvärt att lagstiftningen träder i kraft stegvis. Under 2019 kunde den administrativa omstruktureringen genomföras med beaktande av de nya förvaltningsformerna för produktionen. I övergångsskedet är det motiverat att ordna finansieringen av tjänsterna genom budgetfinansiering och införa valfrihetsmodellen först senare. Att samtidigt på en gång omstrukturera förvaltningen, produktionssätten och finansieringen och styrningen av tjänsterna kan inte leda till ett bra och fungerande slutresultat.

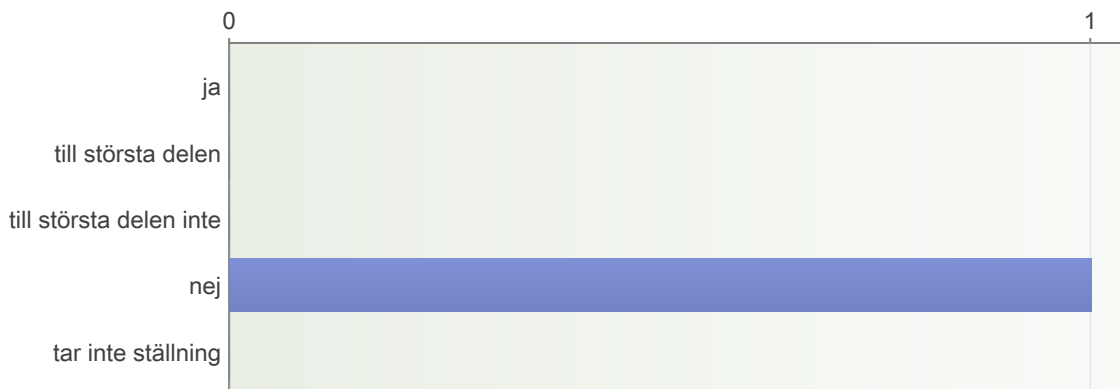
Vård- och landskapsreformen handlar om mycket stora samhälleliga frågor med direkt inverkan på människors hälsa och välfärd. Reformen får inte genomföras alltför brådsakande och slarvigt på grund av tidspressen.

Om lagen träder i kraft inom den angivna tiden, borde landskapen redan år 2018 vidta betydande beredningsåtgärder i anknytning till valfriheten. Sådana åtgärder är bland annat mottagande av anmälan som producent av direktvalstjänster minst sex månader innan lagen träder i kraft, och kunderna borde få information om valfriheten två månader innan lagen träder i kraft. Även avtalen med serviceproducenterna och därigenom också kriterierna för godkännande samt prissättningsgrunderna borde vara fastslagna åtminstone ett halvt år innan lagen träder i kraft. Dessutom borde man utarbeta kriterierna för kundsedlarna och särskilt de personliga budgetarna, fatta beslut om de tjänster där kundsedlar ska tas i bruk och sörja för betalningssystemen m.m.,

om modellerna skulle tas i bruk genast vid årsskiftet 2018/2019. Tidsramen är inte hållbar.

50. 17. Ger lagförslaget landskapen tillräckliga förutsättningar att uppfylla organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

51. Fritt formulerade kommentarer.

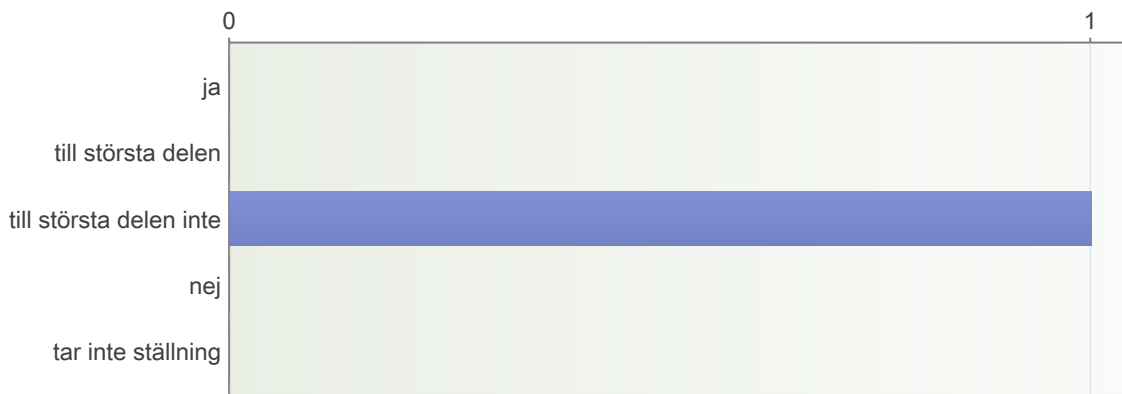
Vastaajien määrä: 1

- Valfrihetslagstiftningen minskar landskapens möjlighet att utöva makt i anknytning till organiseringsansvaret och att uppfylla sitt organiseringsansvar. Landskapslagen utgår från en kommunlik organisering av förvaltningen och lagen liknar kommunallagen. Med tanke på den statliga finansieringen och på den begränsade ekonomiska friheten (begränsningar gällande investeringar, låntagning osv.) är den i landskapslagen givna organiseringen inte nödvändigtvis ändamålsenlig. Det finns en stark inbyggd spänning mellan de demokratiska strävanden som landskapslagen uttrycker och den kraftiga statliga styrningen.

Bemyndigandena att utfärda förordningar enligt 9 kap. är oändamålsenliga och strider mot landskapens självstyrelse och organiseringsansvar. Det skulle innebära att det senare genom förordningar skulle bli möjligt att införa detaljerade bestämmelser om de ersättningar som betalas till producenterna av direktvalstjänster och att det också skulle bli möjligt att fatta beslut om ersättningsgrunderna i enskilda landskap.

52. 18. Ger lagförslaget tillräckliga förutsättningar för skapande av en marknad för social- och hälsojänster?

Vastaajien määrä: 1

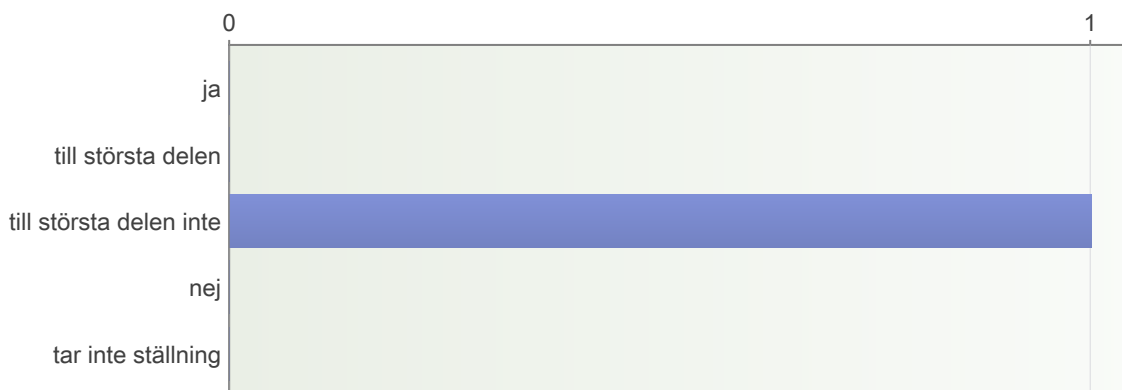
53. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Hur marknaden slutligen utformas beror på de villkor som ställs på serviceproducenterna och på producentersättningarna. Det är sannolikt att det skulle uppstå en marknad för hälsovården i stora stadscentrum, men inte i glesbygdsområdena. Däremot kan det i och med de personliga budgetarna uppstå en marknad för social service också i glesbygder. En risk är att social- och hälsovårdsmarknaden koncentreras i och med företagsförvärv. De krav som ställs på producenterna gallrar ut små företag särskilt som producenter av direktvalstjänster.

54. 18b. Ger lagförslaget de små aktörerna tillräckliga förutsättningar för verksamhet på marknaden för social- och hälso-tjänster?

Vastaajien määrä: 1

55. Om inte, hur borde lagförslaget ändras?

Ei vastauksia.

56. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I början deltar antagligen mindre aktörer särskilt i tjänster som tillhandahålls genom personliga budgetar och betalsedlar, om betalsedeltjänsterna också omfattar social service. Det är ändå sannolikt att marknaden i framtiden på grund av skalfördelar och fusioner koncentreras till de största producentorganisationerna. Särskilt för mindre aktörer är kravet på att aktörerna ska ansluta sig till informationssystemtjänsterna samt de många rapporteringsskyldigheterna en tröskel för att komma in på marknaden – särskilt om producenterna inte kan utnyttja landskapens gemensamma informationssystem.

57. 19. Hur inverkar kundens ökade möjligheter att välja tjänsteproducent och därigenom påverka sina tjänster på den vård kunden får?

Vastaajien määrä: 1

- I bästa fall förbättrar valfriheten och en ökad konkurrens om kunderna tjänsternas kvalitet. Reformen torde särskilt öka efterfrågan på hälsovårdstjänster och en ökad efterfrågan kan också rikta sig på ett sätt som är oändamålsenligt med tanke på reformens mål. Det är ändå svårt att bedöma hur reformen slutligen påverkar kundernas val eftersom till exempel reklam och marknadsföring styr konsumenternas val. Av dessa orsaker skulle det vara viktigt att prova de nya valfrihetsformer som föreslagits och att utnyttja resultaten av de försök som nu pågår innan reformen verkställs på bred bas.

58. 20. Är lagen ändamålsenlig med tanke på tandvård?

Vastaajien määrä: 1

59. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- För kunden är det positivt att tillgången till mun- och tandvården förbättras när den blir en direktvalstjänst. Det är ändå uppenbart att tjänsterna kommer att koncentreras efter område och så till vida förbättrar reformen åtminstone inte den regionala jämlikheten.

Systemändringen medför en stor risk för ökade kostnader då kunderna får rätt att välja en privat serviceproducent mot samma klientavgift som inom den offentliga hälsovården. Tillgången till mun- och tandvård förmodas bli bättre, vilket i sin tur förväntas medföra större efterfrågan. Det här kan medföra tilläggskostnader utöver de tilläggskostnader som ovannämnda övergång från det privata till det offentliga förväntas medföra. Det centrala är för vilket kapitationspris serviceproducenterna är villiga att ta på sig ansvaret för kundernas mun- och tandvård för ett år.

60. 21. Anser ni att bedömningen av reformens konsekvenser är korrekt och tillräcklig?

Vastaajien määrä: 1

61. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I konsekvensbedömningen har man lyft fram valfrihetslagstiftningens positiva effekter och risker. Det faktum att beredningen är halvfärdig och de ändringar som gjorts i slutskedet innebär ändå att konsekvensbedömningen är bristfällig.

En del av effekterna styrs inte bara av lagstiftningen utan också av de beslut som fattas i landskapen och utifrån vilka producenterna fattar egna beslut om vilka tjänster de erbjuder. Kunderna har valmöjligheter först när det finns tjänster att välja mellan. Det finns alltså stora problem med konsekvensbedömningen och därför skulle en verklig konsekvensbedömning förutsätta försök där olika valfrihetsmekanismer kunde testas under verkliga förhållanden.

Det är också bra att fästa uppmärksamhet vid att konsekvensbedömningarna i utkastet till regeringens proposition starkt ifrågasätter att den föreslagna valfrihetsmodellen skulle göra det möjligt att uppnå de mål för integrering, ekonomi och jämlikhet som ställts på vårdreformen.

62. 22. Hur bedömer ni att reformen påverkar er bakgrundsorganisationer eller era medlemsorganisationers ställning?

Vastaajien määrä: 1

- Vård- och landskapsreformen och den anknyttande valfrihetslagstiftningen hör till de största förvaltnings- och verksamhetsreformer som genomförts i Finland. De förändrar kommunernas roll i det finländska samhället på ett oåterkalleligt sätt. Allra mest påverkas kommunerna och samkommunerna av bolagiseringsskyldigheten.

Valfrihetslagstiftningen innebär att landskapen blir tvungna att bolagisera en stor del av sin verksamhet (30–40 procent). Landskapens självstyrelse minskar ytterligare om landskapen i enlighet med propositionen åläggs att ordna en betydande del av sina tjänster genom att anlita vissa valfrihetsinstrument.

Reformen försvagar kommunen som organisation då kommunens ekonomiska och verksamhetsmässiga ansvar minskar.

Reformen försvagar helhetsstyrningen av samhällliga resurser då social- och hälsovården lyfts ut från det kommunala beslutsfattandet. Det kommunala beslutsfattandet har utgjort en koncentrerad, samlade kontext för allokering av samhällliga resurser och har på ett effektivt, lokalt sätt allokerat resurser till olika verksamheter. Reformen flyttar över allokeringsovervägandena i kommunen till staten, vilket kraftigt och obefogat stärker en statlig styrning, på bekostnad av en försvagad kommunal och demokratisk styrning.

Reformen försvårar och försvagar det samhällliga arbetet med att befrämja välfärd och hälsa. Kommunerna kommer att sakna incentiv att arbeta med frågor som skulle befrämja invånarnas välfärd och hälsa. De saknar dessa incentiv då de inte mera är kostnadsbärare av ohälsa. Samtidigt kommer inte landskapen att vilja finansiera den välfärds- och hälsobefrämjande som kommunerna i sin verksamhet kunde driva. Skapandet av landskap, överförandet av social- och hälsovården till dessa och det faktum att landskapen och kommunerna har en från varandra fullständigt åtskild demokratisk och ekonomisk styrning innebär att organisationerna har få incitament för samarbete. De blir p.g.a. detta till sina väsen mera konkurrerande organisationer än samarbetande: de konkurrerar om makt, uppgifter och finansiering gentemot statsmakten.

Reformen riskerar minska intresset för kommunalt politiskt engagemang och demokrati.

En ny konkurrerande politisk arena uppstår med ett minskande intresse för kommunens demokratiska styrning som följd.

Reformen försvårar en helhetsintegrering: de verksamheter som blir kvar i kommunerna desegregeras från social- och hälsovården. Den sektorövergripande verksamheten som sker i kommunerna och som involverar social- och hälsovård försvåras betydligt p.g.a. att de splittras på olika organisationer med olika ledning, mål och ekonomisk styrning. Det gäller både den sektorövergripande verksamhet inom t.ex. elevvård, skolhälsovård och barnskydd som nu redan finns, men också den framtida utvecklingspotential som finns i verksamheterna, då dessa finns samlade i en och samma organisation. Organisationernas logik är kraftig och riskerar att resultera i framtida misslyckanden då det gäller att arbeta på ett helhetsintegrerat sätt. De svaga, symboliska finansiella incitament för samarbete som staten aviserat har en för liten betydelse i sammanhanget och kompenserar inte överlag den risk som splittringen medför.

Reformen ökar risken för ekonomisk kollaps som försämrar kommunernas finansiering.

Risken för att nationen misslyckas med uppgiften att på ett kontrollerat sätt möta de kostnadsförsörjningskvot för med sig ökar p.g.a. reformen. Stora statsstyrda landskapsmastodonter med en rigorös statlig styrning kommer inte att kunna svara på de utmaningar som landet står inför. Ekonomin kräver ett lokalt, helhetsintegrerat sätt att arbeta för vilket

kommunerna är mer väl lämpade.

Tredje sektorns roll och möjligheter som aktör inom social- och hälsovården borde förtydligas så att fungerande samarbete med tredje sektorn inte äventyras. Kostnadseffektiva lösningar i samhället som helt eller delvis bygger på frivilligarbete och invånarengagemang måste vara möjliga också efter reformen. Likaså borde stiftelsers och fonders nuvarande och framtida betydelse för social- och hälsovården klargöras och deras möjligheter att i framtiden ge finansiellt stöd beaktas.

63. 23. Övriga fritt formulerade kommentarer om utkastet till regeringsproposition.

Vastaajien määrä: 1

- En valfrihetsmodell inom social- och hälsovården i enlighet med lagutkastet är i praktiken möjlig att genomföra, men enbart om det avsätts tillräckligt med resurser och tid för beredningen. Ikraftträdandet av lagen som föreslås i lagutkastet är för stramt definierat. De mer detaljerade definitionerna som behövs för verkställigheten av lagen blir en sak för ministerierna, landskapen eller någon annan myndighet att avgöra. Sådana här operativa frågor som man behöver besluta om för att lagen ska kunna verkställas är till exempel val av de datasystem som valfriheten förutsätter, verkställighetsansvar och produktifiering och prissättning av tjänsterna inom valfrihetsmodellen. Med tanke på verkställigheten av lagstiftningen är det klart att en stor och svår del av arbetet ännu är ogjord. Lagstiftningen om valfrihet som sådan garanterar inte att vårdreformen kan med beaktande av övergångsperioderna verkställas från början av 2019.

Enligt utkastet till lag om valfrihet bildar den offentliga servicen inte längre en strukturellt sammanhängande helhet. När det gäller förebyggande tjänster kommer den strukturella splittringen av tjänsterna kanske tydligast till uttryck i tjänsterna för barn och unga. Enligt lagutkastet lämnas skol- och studerandehälsovården utanför valfrihetssystemet. När det gäller rådgivningstjänsterna torde ansvaret däremot finnas hos social- och hälsocentralerna. När det gäller barnskyddet finns det största ansvaret hos ett affärsverk. Utöver tjänsterna för barn och unga uppstår eller i själva verket kvarstår en splittring inom tjänsterna för personer i arbetsför ålder. En betydande del av dessa personer omfattas också framöver av företagshälsovården som blir ett parallellt system med valfrihetssystemet. De två parallella systemen innebär i praktiken att en dubbel ersättningsgrund uppstår för företagshälsovårdens kunder, den ena gäller för social- och hälsocentralerna och den andra för företagshälsovården.

64. 24. Specificerade förslag till lagändringar.

Ei vastauksia.